

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ІННОВАЦІЙНОЇ
ОСВІТИ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ
РОБОТИ
з дисципліни
ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ
АСПЕКТИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОСВІТНЬОГО РІВНЯ БАКАЛАВР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ
КОМУНІКАЦІЇ
ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ДЕННОЇ, ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМ НАВЧАННЯ

м. Дніпро
2022

Методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» для здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної, заочної та дистанційної форм навчання /укладач: Єремєєва І.А. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ України, 2022. 25 с.

УКЛАДАЧ:

Ірина ЄРЕМЄЄВА, доцент кафедри міжнародних відносин, к.і.н., доцент

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Елеонора СКІБА, професор кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, д. філософ. н., професор.

Андрій ШУЛКА, професор кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, д.політ.н., доцент

Розглянуто на засіданні кафедри міжнародних відносин «11» січня 2022 р., протокол № 6

Рекомендовано Навчально-методичною радою університету «17» лютого 2022 р., протокол № 6

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ПОНЯТТЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	5
2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	6
3. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СФЕРИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	9
4. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	12
5. ВІЙСЬКОВА БЕЗПЕКА, ПОЛІТИКА ТА СТРАТЕГІЯ.....	15
6. ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ, ПОШИРЕННЯМ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ ТА ІНШИМИ НЕТРАДИЦІЙНИМИ ЗАГРОЗАМИ	18
7. ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН РЕГІОНІВ ТА КРАЇН СВІТУ	20
ЗМІСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	23
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	24

ВСТУП

Дисципліна «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» є обов'язковим компонентом Освітньої програми спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Метою навчальної дисципліни формування у студентів розуміння сутності та наслідків глобалізаційних процесів для світової політики та особливостей військово-політичних аспектів у регулювання сучасної міжнародної системи.

Згідно з вимогами освітньої програми після вивчення курсу «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» здобувачі повинні знати:

- найважливіші категорії і поняття пов'язані із процесами глобалізації в сучасному світі;
- концептуальні основи глобалізаційних процесів та практичної реалізації військово-політичних стратегій країнами світу;
- вплив глобалізації на світову та регіональну політику;
- загальні причини та умови еволюції військово-політичних чинників в сучасних умовах;

вміти:

- самостійно аналізувати регіональні особливості військово-політичних стратегій;
- визначати стратегічні політичні позиції окремих держав у системі міжнародних відносин;
- аналізувати і орієнтуватися в міжнародно-політичній ситуації, прогнозувати її розвиток на основі розуміння специфіки глобалізаційних процесів та військово-політичних аспектів сучасних міжнародних відносин;
- знаходити ефективні засоби розв'язання сучасних проблем, інтерпретувати та аналізувати отримані результати, передбачувати наслідки прийняття рішень у сфері міжнародних відносин.

Обсяг Навчальної дисципліни «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» для ЗВО групи Б-МВ-941 складає 90 годин (3 кредити ЄКТС) із яких: 40 аудиторних (14 лекцій та 16 семінарів 10 практичних занять) та 84 години індивідуальної та самостійної роботи.

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.

Поняття глобалізації. Глобалізація, як: інтернаціоналізація, лібералізація, універсалізація, вестернізація, детериторизація. Чинники глобалізації. Глобалізація як ідеологічний проект: фритредерство, пацифізм, мондіалізм. Особливості наукових інтерпретацій еволюції глобалізації. Архаїчна глобалізація. Етапи розвитку сучасної глобалізації: інтернаціоналізація, транснаціоналізація, супратериторіальність. Історичні форми глобалізації: вузька, широка, експансійна, дифузна.

Основні поняття

Глобалізація - процес зростаючого впливу різних чинників міжнародного значення (наприклад, тісних економічних і політичних зв'язків, культурного та інформаційного обміну) на соціальну дійсність в окремих країнах.

Інтернаціоналізація економіки – розвиток міжнародних економічних зв'язків та формування світового господарства.

Транснаціоналізація – посилення ролі транснаціональних корпорацій у міжнародних відносинах.

Супратериторіальність – зростання транскордонних відносин між державними та недержавними міжнародними акторами.

Дифузна глобалізація – проникнення через державні кордони економічних, культурних, інформаційних контактів, що набувають децентралізованого загального характеру.

План семінарського заняття до теми

1. Поняття глобалізації.
2. Чинники глобалізації.
3. Особливості наукових інтерпретацій еволюції глобалізації.
4. Етапи розвитку сучасної глобалізації.
5. Історичні форми глобалізації

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Глобалізація – це:

А процес зменшення впливу різних чинників міжнародного значення на соціальну дійсність в окремих країнах

Б процес зростаючого впливу внутрішніх чинників на міжнародні

В процес зростаючого впливу різних чинників міжнародного значення на соціальну дійсність в окремих країнах.

Г процес відокремлення регіонів світу від глобального середовища

2. Термін «глобалізація» використовується для позначення:

А наростаючої взаємозалежності світу

Б регіоналізації економіки

В зменшення ролі ТНК

Г збільшення ролі держав, що розвиваються.

3. Міжнародна економічна інтеграція передбачає:

А проведення узгодженої політики між державами у військовій сфері

Б зближення і узгодження розвитку національних економік

В регулювання економічних процесів в межах однієї країни

Г Узгодження інтересів держав в межах міжнародних організацій.

4. Історики розглядають процес глобалізації як:

А один з етапів розвитку капіталізму

Б транснаціоналізацію фінансових ринків

В поширення демократичних інститутів

Г вестернізацією культури.

5. Економісти розглядають процес глобалізації як:

А один з етапів розвитку капіталізму

Б транснаціоналізацію фінансових ринків

В поширення демократичних інститутів

Г вестернізацією культури.

6. Політологи розглядають процес глобалізації як:

А один з етапів розвитку капіталізму

Б транснаціоналізацію фінансових ринків

В поширення демократичних інститутів

Г вестернізацією культури.

7. Культурологи розглядають процес глобалізації як:

А один з етапів розвитку капіталізму

Б транснаціоналізацію фінансових ринків

В поширення демократичних інститутів

Г вестернізацією культури.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Напишіть есе на тему «Чи є глобалізація незворотним процесом у еволюції людства?»
2. Складіть таблицю порівняння історичних форм глобалізації за наступним зразком:

Форма глобалізації	Характерні риси та період

ТЕМА 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.

Поняття глобалістики, як науки. Напрямки глобалістики за Д. Хелдом: гіперглобалісти (Т. Фрідман, Т. Коуен, С. Латош, Дж. Розенау), скептики (І. Уоллтерстайн, С. Хантінгтон, В. Барбер), трансформісти (Р. Робертсон, Д. Томлісон). Концепції детериторизації та глокалізації. Глобалізаційний оптимізм Ф. Фукуями. Глобальний світ Ж. Атталі. Теорії світової політики

та світової культури. Глобальний капіталізм Валлерстайна. Моделювання Римського клубу.

Основні поняття

Світосистема – самодостатня соціальна система, заснована на цілісності економічних, політичних, культурних процесів.

Периферія – найбідніші території, з найчисельнішою кількістю населення, що посідають підлегле становище в міжнародній системі розподілу праці.

Світоєкономіка – система міжнародних торгівельних зв'язків.

Вашингтонський консенсус – комплекс рекомендацій МВФ та Світового Банку для країн, що перебували у стані економічної кризи.

Мондіалізм – геополітична концепція про розвиток всесвітньої інтеграції, що супроводжується переходом від держав та національних культур до уніфікованого світу.

Глокалізація – соціально-економічний, політичний та культурний розвиток, що характеризується збереженням та посиленням регіональних відмінностей на фоні глобалізації.

Гіперглобалізм – концепції, що розглядають сучасний світ як глобальний ринок, глобальну цивілізацію та глобальне громадянське суспільство

План семінарського заняття до теми

1. Поняття глобалістики, як науки.
2. Концепції детериторизації та глокалізації.
3. Глобалізаційний оптимізм Ф. Фукуями.
4. Глобальний світ Ж. Атталі.
5. Глобальний капіталізм Валлерстайна.
6. Моделювання Римського клубу.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Реакційний консерватизм, як геокультура в концепції Валлерстайна:

А захищає державний і суспільний порядок на позиціях несприйняття реформ і політичного екстремізму

Б підтримує ідею, що політично вільна нація, вибравши правильний економічний курс розвитку, зможе досягнути успіху і могутності

В має на меті зруйнувати несправедливий перерозподіл доданої вартості та об'єднати світовий пролетаріат

Г захищає концепцію державного втручання в світову економіку

2. Лібералізм, як геокультура в концепції Валлерстайна:

А захищає державний і суспільний порядок на позиціях несприйняття реформ і політичного екстремізму

Б підтримує ідею, що політично вільна нація, вибравши правильний економічний курс розвитку, зможе досягнути успіху і могутності

В має на меті зруйнувати несправедливий перерозподіл доданої вартості та об'єднати світовий пролетаріат

Г захищає концепцію державного втручання в світову економіку.

3. Радикальний соціалізм, як геокультура в концепції Валлерстайна:

А захищає державний і суспільний порядок на позиціях несприйняття реформ і політичного екстремізму

Б підтримує ідею, що політично вільна нація, вибравши правильний економічний курс розвитку, зможе досягнути успіху і могутності

В має на меті зруйнувати несправедливий перерозподіл доданої вартості та об'єднати світовий пролетаріат

Г захищає концепцію державного втручання в світову економіку.

4. Гіперглобалісти вважають глобалізацію:

А закономірним явищем

Б випадковістю

В глобальною проблемою

Г теоретичним явищем, що не має практичної реалізації.

5. На думку гіперглобалістів глобалізація:

А послаблює функції держави

Б посилює функції держави

В не змінює функції держави

Г виключає державу із міжнародних процесів.

6. «Глобалізація» як «нова капіталістична економіка» характеризується:

А знаннями та інформаційними технологіями, як головними джерелами зростання продуктивності та конкурентоспроможності

Б зменшенням сфери послуг в структурі світової економіки

В збільшенням виробничого сектору економіки

Г припиненням міжнародних міграційних процесів.

7. Культурний плюралізм у міжнародних відносинах передбачає:

А розвиток виключно власної національної культури

Б адаптацію людини до чужої культури без відмови від своєї власної

В заперечення національних культурних особливостей взагалі

Г невизнання чужої культури.

8. Іммануїл Валлерстайн:

А американський політолог, автор концепції "кінця історії"

Б американський соціолог, один з провідних теоретиків світосистемного аналізу

В автор концепції зткнення цивілізацій

Г автор теорії еліт.

9. Френсіс Фукуяма:

А американський політолог, автор концепції "кінця історії"

Б американський соціолог, один з провідних теоретиків світосистемного аналізу

В автор концепції зіткнення цивілізацій

Г автор теорії еліт.

10. Модель міжнародних відносин за Кісінджером:

- А монополярний глобальний баланс сил
- Б постбіполярний глобальний баланс сил
- В постбіполярна конвергенція
- Г монополярний регіоналізм

Завдання для індивідуальної роботи

1. Здійсніть аналіз концепцій глобалізації та за результатами заповніть таблицю:

Концепція/Представник напрямку	Визначення поняття глобалізації

- 2. Поясніть взаємодію ядра, периферії та напівпериферії за світ-системною концепцією Валлерстайна.
- 3. Оцініть переваги та недоліки поглядів гіперглобалістів на процеси сучасного світу.
- 4. Чому, на Вашу думку, не витримала випробування реальною світовою політикою концепція "кінця історії" Ф. Фукуями?

**ТЕМА 3. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СФЕРИ РОЗВИТКУ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Передумови глобалізації. Зростання взаємозалежності держав світу. Глобалізація як феномен світової та національних економік. Вплив глобалізації виробництва та фінансів на міжнародні відносини. Транснаціональні корпорації. Вашингтонський консенсус як доктрина глобалізму. Зростання обсягів та інтенсивності транснаціонального перетікання капіталів, інформації, послуг і людських ресурсів. Уніфікація стандартів споживання. Глобалізація політики та перспективи її розвитку в сучасних умовах. Універсалізація сучасного світу. Глобальні реформи міжнародних відносин. Глобалізація культурного розвитку та культурної індустрії.

Основні поняття

Глобалізація міжнародних економічних відносин – можна охарактеризувати як посилення взаємозалежності та взаємовпливу різних сфер економіки в межах міжнародних відносин.

Парадокс Нейсбітта» - чим вище рівень глобалізації економіки, тим сильніші її найдрібніші учасники.

Транснаціональна корпорація – підприємство, що об'єднує юридичних осіб будь-яких організаційно-правових форм і видів діяльності в двох чи більше країнах, здійснює єдину політику та загальну стратегію завдяки одному або декільком центрам прийняття рішень.

Універсалізація світу – процес, що об'єднує суспільства зразком в єдиній розширеній мережі соціальних й політичних зв'язків.

План семінарського заняття до теми

1. Передумови глобалізації.
2. Глобалізація як феномен світової та національних економік.
3. Вашингтонський консенсус як доктрина глобалізму.
4. Глобалізація політики та перспективи її розвитку в сучасних умовах.
5. Глобальні реформи міжнародних відносин.
6. Глобалізація культурного розвитку та культурної індустрії

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Головний чинник розвитку усього процесу глобалізації:
А політичний
Б культурний
В соціальний
Г економічний
2. Серед передумов глобалізації:
А протекціонізм
Б націоналізація
В формування соціалістичної системи
Г лібералізація торгівлі.
3. Для біполярної системи характерним є:
А існування єдиного центру влади з яким взаємодіють інші члени системи
Б взаємодія учасників системи на паритетних началах
В втрата національними державами суверенітету та формування «світової держави»
Г протистояння двох політичних блоків
4. Для ієрархічної системи міжнародних відносин характерним є:
А існування єдиного центру влади з яким взаємодіють інші члени системи
Б взаємодія учасників системи на паритетних началах
В втрата національними державами суверенітету та формування «світової держави»
Г протистояння двох політичних блоків.
5. Серед передумов глобалізації:
А протекціонізм
Б націоналізація
В формування соціалістичної системи
Г фритредерская політика держав.
6. Глобальні міжнародні організації:
А відкриті для участі держав певної частини світу
Б охоплюють держави частини регіону
В відкриті для участі всіх держав світу
Г включають тільки недержавних акторів міжнародних відносин.

7. Регіональні міжнародні організації:

А відкриті для участі держав певної частини світу

Б охоплюють держави частини регіону

В відкриті для участі всіх держав світу

Г включають тільки недержавних акторів міжнародних відносин.

8. Серед передумов глобалізації:

А протекціонізм

Б націоналізація

В формування соціалістичної системи

Г усунення міжнародних бар'єрів для інвестицій.

9. Світове співтовариство – це:

А сукупність всіх існуючих міжнародних організацій, блоків, союзів

Б зібрання світових лідерів

В сукупність всіх держав, які існують сьогодні на нашій планеті

Г «велика сімка».

10. Глобальним центром сьогодення виступає:

А США

Б Великобританія

В Індія

Г Росія.

11. Феномен "глобального правління" ("global governance") включає:

А розвиток спеціалізованих міжнародних організацій

Б закриття міжнародних організацій

В передачу повноважень у прийнятті рішень на міжнародній арені виключно національним державам

Г передачу повноважень у прийнятті міжнародних рішень масонським організаціям.

12. Утворення СОТ є свідченням:

А лібералізації міжнародної торгівлі

Б збільшення ролі держави в міжнародній торгівлі

В протекціонізму

Г обмежень в трудовій міграції

13. Конвергенція – це:

А процес зменшення впливу різних чинників міжнародного значення на соціальну дійсність в окремих країнах

Б процес зростаючого впливу внутрішніх чинників на міжнародні

В процес зближення, збільшення подібності різних суспільств, які знаходяться на одній стадії історичного розвитку, але мають різні зовнішньоекономічні показники

Г форма сучасної глобалізації, за якої глобалізаційні процеси розвитку не мають єдиного вектора, а в обмеженому просторі існує сукупність конкуруючих цивілізаційних моделей.

14. Регіоналізація – це:

А процес зменшення впливу різних чинників міжнародного значення на соціальну дійсність в окремих країнах

Б процес зростаючого впливу внутрішніх чинників на міжнародні

В процес зближення, збільшення подібності різних суспільств, які знаходяться на одній стадії історичного розвитку, але мають різні зовнішньоекономічні показники

Г форма сучасної глобалізації, за якої глобалізаційні процеси розвитку не мають єдиного вектору, а в обмеженому просторі існує сукупність конкуруючих цивілізаційних моделей.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Наведіть визначення наступних понять: економічна глобалізація, ТНК, рецесія, інтернаціоналізація економіки, міжнародна трудова міграція.

2. Проаналізуйте позитивні та негативні наслідки глобалізації для світової та національних економік.

3. За допомогою методу аналізу дайте характеристику процесу глобалізації в політичній сфері.

ТЕМА 4. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Масштаб глобальної системи міжнародних відносин. Тренди глобального і регіонального розвитку. Розширення числа учасників міжнародних відносин. Роль міжнародних організацій у міжнародних відносинах в умовах глобалізованого світу. Розосередження влади як тенденція розвитку міжнародних відносин в умовах глобалізації. Зміна ролі держави в умовах глобалізації. Посилення ролі недержавних регуляторів світової економіки і міжнародних відносин. Формування єдиного простору комунікаційного спілкування. Геополітичні аспекти глобалізації. Атлантизм. Мутації простору. Еволюція світового співтовариства в умовах загострення глобальних проблем. Протиріччя глобалізації. Стратегії міжнародного розвитку в умовах глобалізації. Альтернативні моделі глобалізації. Альтерглобалістський рух. Ідеологія альтерглобалізму.

Основні поняття

Альтерглобалізм – всесвітній рух, який ставить за мету змінити основні параметри глобалізації.

Антиглобалізм – всесвітній рух, який ставить за мету зупинити глобалізацію.

Теорія гри – передбачення дій міжнародних акторів у конкретному соціальному контексті й відтворення процесу прийняття рішень.

Наднаціональність – якісна ознака міжнародних організацій, котра зумовлена їхніми цілями, функціями й повноваженнями, переданими їм державами-членам.

Атлантизм – геополітичний та культурний вплив західної цивілізації на інші регіони світу.

План семінарського заняття до теми

1. Масштаб глобальної системи міжнародних відносин.
2. Тренди глобального і регіонального розвитку.
3. Роль міжнародних організацій у міжнародних відносинах в умовах глобалізованого світу.
4. Зміна ролі держави в умовах глобалізації.
5. Посилення ролі недержавних регуляторів світової економіки і міжнародних відносин.
6. Геополітичні аспекти глобалізації. Атлантизм.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Альтерглобалізм - це:

А всесвітній рух, який ставить за мету змінити основні параметри глобалізації

Б всесвітній рух, який ставить за мету зупинити глобалізацію

В всесвітній рух, який ставить за мету прискорити глобалізацію

Г всесвітній рух, який ставить за мету захищати незмінність основних параметрів глобалізації.

2. Антиглобалізм - це:

А всесвітній рух, який ставить за мету змінити основні параметри глобалізації

Б всесвітній рух, який ставить за мету зупинити глобалізацію

В всесвітній рух, який ставить за мету прискорити глобалізацію

Г всесвітній рух, який ставить за мету захищати незмінність основних параметрів глобалізації

3. Яка з названих проблем відноситься до глобальних проблем сучасності:

А Можливість розпуску парламенту і дострокові вибори його нового складу

Б Перехід до професійної армії

В Розрив між економічно розвиненими і відсталими країнами

Г Компенсація втрат в енергопостачанні України внаслідок закриття Чорнобильської АЕС.

4. Яким типом цивілізації визначається сучасний глобалізований світ:

А постіндустріальна

Б аграрна

В індустріальна

Г капіталістична.

5. Міжнародна система початку ХХІ ст. характеризується:

А колонізаційними процесами

Б глобалізацією

В скороченням озброєння

Г зменшенням тероризму.

6. Глобальні міжнародні відносини:

А відносини між системами держав, що відображають світовий політичний процес в цілому

Б відносини між державами певного політичного регіону

В відносин між державами і організаціями

Г двосторонні міжнародні відносини.

7. Регіональні міжнародні відносини:

А відносини між системами держав, що відображають світовий політичний процес в цілому

Б відносини між державами певного політичного регіону

В відносин між державами і організаціями

Г двосторонні міжнародні відносини.

8. Для сучасних постбіполярних міжнародних відносин характерно:

А зменшення терористичних загроз

Б зменшення кількості міжнародних конфліктів

В рекомендований характер міжнародного права при вирішенні конфліктів

Г зміна та послаблення ролі ООН в урегулюванні конфліктів.

9. Яка система характеризується наявністю однієї наддержави, вплив якої на систему є визначальним, яка формує взаємозв'язки та визначає характер дій держав нижчих рівнів:

А ієрархічна

Б монополярна

В біполярна

Г багатополярна.

10. Термін траннаціоналізація вперше був використаний:

А Бжезинським

Б Левіттом

В Фукуямою

Г Гантінгтоном.

11. Вестернізація - це:

А процес запозичення елементів арабської культури іншими культурами

Б процес запозичення елементів західноєвропейської культури іншими культурами

В процес запозичення елементів східноєвропейської культури іншими культурами

Г процес запозичення елементів африканської культури іншими культурам.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Складіть середньостроковий прогноз впливу глобалізації на процеси світової політики.

2. Проаналізуйте інструменти процесу вестернізації в сучасних міжнародних відносинах. Оцініть перспективи цього процесу в умовах сучасної багатополірності.

ТЕМА 5. ВІЙСЬКОВА БЕЗПЕКА, ПОЛІТИКА ТА СТРАТЕГІЯ

Загальні причини та умови еволюції військово-політичних чинників в сучасних умовах. Глобалізація, як трансформаційний чинник військових аспектів міжнародних відносин. Деформація традиційного зв'язку між внутрішньою та зовнішньою безпекою.

Поняття військової безпеки. Стратегії війни, як політичні стратегії військового протистояння. Співвідношення та пріоритети цілей політичної та військової стратегії. Концепції колективної безпеки.

Основні поняття

Воєнна безпека – стан її внутрішніх і зовнішніх відносин суспільних відносин та державної політики, за якого забезпечується їх захищеність, заснована на ефективній протидії впливу воєнних загроз.

Війна - критична стадія реалізації політичних протиріч міжнародних акторів, насамперед держав та союзів держав; форма силового вирішення політичних конфліктів найвищого ступеня інтенсивності.

Традиційна війна – воєнні дії регулярних збройних сил однієї країни проти регулярних і нерегулярних збройних сил (партизанські війни) іншої країни із застосуванням звичайних засобів збройної боротьби.

Воєнно-політична обстановка – стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу.

Воєнно-політичні відносини – сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів.

Глобальні міжнародні конфлікти – конфлікти, що не мають просторових меж, від їх результату залежить розвиток більшості держав світу та формування напрямків світової політики

План семінарського заняття до теми

1. Загальні причини та умови еволюції військово-політичних чинників в сучасних умовах.
2. Глобалізація, як трансформаційний чинник військових аспектів міжнародних відносин.
3. Поняття військової безпеки.
4. Стратегії війни, як політичні стратегії військового протистояння.
5. Концепції колективної безпеки.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Воєнна безпека суспільства:

А стан її внутрішніх і зовнішніх суспільних відносин, компонентів і елементів, за якого забезпечується їх захищеність, заснована на ефективній протидії впливу воєнних загроз

Б стан її внутрішніх і зовнішніх суспільних відносин, компонентів і елементів, за якого забезпечується їх захищеність, заснована на ефективній протидії впливу дипломатичних загроз

В стан її внутрішніх і зовнішніх суспільних відносин, компонентів і елементів, за якого забезпечується їх захищеність, заснована на ефективній протидії впливу економічних загроз

Г стан її внутрішніх і зовнішніх суспільних відносин, компонентів і елементів, за якого забезпечується їх захищеність, заснована на ефективній протидії впливу політичних загроз.

2. Перший субстанціональний рівень національної безпеки:

А формує якість усвідомлення і відповідний вид суспільних настроїв і дій

Б формулює концепції, основні цілі та завдання воєнної безпеки

В виконує конкретні військово-політичні, навчально-бойові, а за необхідності і бойові завдання

Г розвиває воєнну силу.

3. Другий концептуальний рівень національної безпеки:

А формує якість усвідомлення і відповідний вид суспільних настроїв і дій

Б формулює концепції, основні цілі та завдання воєнної безпеки

В виконує конкретні військово-політичні, навчально-бойові, а за необхідності і бойові завдання

Г розвиває воєнну силу.

4. Третій виконавчий рівень національної безпеки:

А формує якість усвідомлення і відповідний вид суспільних настроїв і дій

Б формулює концепції, основні цілі та завдання воєнної безпеки

В виконує конкретні військово-політичні, навчально-бойові, а за необхідності і бойові завдання

Г розвиває воєнну силу.

5. Воєнно-політична обстановка:

А діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва

Б стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу

В сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів

Г здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів.

6. Воєнно-політичні відносини:

А діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва

Б стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу

В сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів

Г здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів.

7. Інтернаціоналізація міжнародних конфліктів полягає в наступному:

А зростання ізольованості держав, внаслідок чого будь-який громадянський конфлікт не здатен впливати на міжнародну спільноту

Б відсутність законодавчих обмежень на методи врегулювання конфліктів

В застосування тільки міжнародних мировторців для вирішення внутрішніх конфліктів

Г зростання взаємозалежності між державами, внаслідок чого будь-який громадянський конфлікт здатен порушити інтереси іншої держави, регіону або міжнародної спільноти

8. Що є причиною війни відповідно до теорії балансу сил:

А порушення екологічної рівноваги

Б мілітаризація

В сіонізм

Г порушення рівноваги сил між державами-ворогами.

9. Серед суб'єктів міжнародного конфлікту переважають:

А Міжнародні неурядові організації

Б ТНК

В Міждержавні організації

Г держави.

10. Світові війни належать до наступного типу конфліктів:

А глобальних

Б регіональних

В локальних

Г внутрішніх.

11. Визначальною рисою міжнародного збройного конфлікту є:

А факт порушення державного суверенітету посередництвом підтримки внутрішньодержавної опозиції

Б факт порушення державного суверенітету посередництвом економічних санкцій

В факт порушення державного суверенітету посередництвом дипломатичної ноти

Г факт порушення державного суверенітету посередництвом збройного втручання.

12. За критерієм масштабу виділяють:

А міждержавні, міжнаціональні, міжконфесійні конфлікти

Б двосторонні, багатосторонні конфлікти

В конфлікти з нульовою сумою

Г локальні, регіональні, глобальні конфлікти.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Дайте структурну характеристику конкретному воєнному конфлікту (за власним вибором), поділивши його на фази. Проаналізуйте кожну фазу

2. За допомогою методу сценаріїв виділіть чинники, що можуть мати вплив на безпекові процеси у сучасному світі.

3. Напишіть есе за темою: «Воєнна безпека як складова національної безпеки України: пріоритетна або рівнозначна іншим елементам?»

ТЕМА 6. ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ, ПОШИРЕННЯМ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ ТА ІНШИМИ НЕТРАДИЦІЙНИМИ ЗАГРОЗАМИ

Ядерна зброя як інструмент зовнішньої політики. Динаміка поглядів на роль та застосування ядерної зброї. Ядерний потенціал офіційно визнаних ядерних держав (США, Росія, Китай, Франція, Великобританія). Погляди на ядерний потенціал та перспективи його розвитку у невизнаних ядерних державах (Індія, Пакистан, Ізраїль, КНДР). Використання сил спеціальних операцій в якості інструмента зовнішньої політики. Трансформація міжнародної злочинності та міжнародного тероризму в умовах глобалізації.

Основні поняття

Тероризм міжнародний - сукупність суспільно небезпечних у міжнародному розуміння діянь, що тягнуть за собою невинуватих загибель людей, порушують дипломатичну діяльність держав і ускладнюють здійснення міжнародних контактів і зустрічей, а також транспортних зв'язків між державами.

Асиметричний міжнародний конфлікт – конфлікт, що відбувається між силами провідних світових держав та більш слабкими державними або недержавними противниками.

Сили спеціальних операцій — частини спеціального призначення збройних сил держави, підрозділи інформаційно-психологічних спеціальних операцій, що комплектуються спеціально навченими фахівцями, для виконання складних безпекових операцій.

План семінарського заняття до теми

1. Ядерна зброя як інструмент зовнішньої політики.
2. Ядерний потенціал офіційно визнаних ядерних держав (США, Росія, Китай, Франція, Великобританія).
3. Погляди на ядерний потенціал та перспективи його розвитку у невизнаних ядерних державах (Індія, Пакистан, Ізраїль, КНДР).
4. Використання сил спеціальних операцій в якості інструмента зовнішньої політики.
5. Трансформація міжнародної злочинності та міжнародного тероризму в умовах глобалізації.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Використання або загроза застосування насильства для досягнення політичної, релігійної або ідеологічної мети - це:

- А тероризм
- Б сепаратизм
- В альтруїзм
- Г ісламізм.

2. Асиметричні міжнародні конфлікти це:

А конфлікт, що відбувається між силами провідних світових держав та більш слабкими державними або недержавними противниками

Б конфлікт, що виникає шляхом трансформації внутрішнього громадянського конфлікту у транснаціональний в результаті втручання міжнародних або іноземних сил в конфлікт з метою підтримки однієї із сторін або впливу на розв'язання суперечностей

В конфлікти, що розвиваються на субрегіональному або місцевому рівні та відносяться до конкретних проблем та територій, переважно набувають форм двосторонніх та інтернаціоналізованих конфліктів.

Г конфлікти, що передбачають подібну логіку поведінки акторів із рівними можливостями.

3. Інтернаціоналізовані міжнародні конфлікти це:

А конфлікт, що відбувається між силами провідних світових держав та більш слабкими державними або недержавними противниками

Б конфлікт, що виникає шляхом трансформації внутрішнього громадянського конфлікту у транснаціональний в результаті втручання міжнародних або іноземних сил в конфлікт з метою підтримки однієї із сторін або впливу на розв'язання суперечностей

В конфлікти, що розвиваються на субрегіональному або місцевому рівні та відносяться до конкретних проблем та територій, переважно набувають форм двосторонніх та інтернаціоналізованих конфліктів.

Г конфлікти, що передбачають подібну логіку поведінки акторів із рівними можливостями.

4. Зміст мережевої війни полягає в:

досягненні успіху в збройній боротьбі не через перевагу в чисельності й вогневій могутності військ, а завдяки їх перевазі в інформаційних можливостях

досягненні успіху в збройній боротьбі виключно через перевагу в чисельності й вогневій могутності військ

досягненні успіху в збройній боротьбі завдяки дипломатичним технологіям

досягненні успіху в збройній боротьбі завдяки використанню м'якої сили

5. Холодна війна - це:

А військові операції союзників у Європі протягом 1941 рр. на відміну від «гарячої війни», що точилася в Африці

Б війна СРСР проти Фінляндії 1940 р.

В військова операція США в Перській затоці

Г тотальна і глобальна конфронтація, яка склалася у міжнародних відносинах після Другої світової війни, що породжувала кризи і конфлікти.

6. Що в громадській думці Заходу вважається основним джерелом ненависті до західної цивілізації й, відповідно, тероризму відносно західних країн:

А лівий і правий радикалізм

Б «африканський (чорний) ренесанс»

В сіонізм

Г ісламський фундаменталізм.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Проаналізуйте загрози міжнародного тероризму у сучасному світі.
2. У чому полягає непередбачуваність та парадоксальність асиметричних міжнародних конфліктів сучасності?
3. Розкрийте причини інтернаціоналізації внутрішніх конфліктів.

ТЕМА 7. ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН РЕГІОНІВ ТА КРАЇН СВІТУ

Взаємозв'язок воєнно-політичних стратегій з географічними чинниками. Регіональні особливості військово-політичних стратегій Північної Америки та Західної Європи, Середнього та Близького Сходу, Північно-Східної Азії. Історичні основи військово-політичних стратегій. Тенденції до змін воєнно-політичних підходів під впливом гонки озброєнь та зростанням рівня міжнародної конфліктності. Військове співробітництво як інструмент зовнішньої політики держав світу. Динаміка та механізми розвитку військово-політичного співробітництва України з міжнародними організаціями та державами світу.

Основні поняття

Воєнна доктрина України (Стратегія Воєнної безпеки) – прийнята в державі система поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів.

Воєнна політика України - діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва.

Національний інтерес – сукупність внутрішніх та зовнішніх потреб держави у забезпеченні власної безпеки та стійкого суспільного розвитку.

Військова сила держави - ступінь та інтенсивність реального впливу збройної потужності держави на міжнародній арені

План семінарського заняття до теми

1. Взаємозв'язок воєнно-політичних стратегій з географічними чинниками.
2. Регіональні особливості військово-політичних стратегій Північної Америки та Західної Європи, Середнього та Близького Сходу, Північно-Східної Азії.
3. Тенденції до змін воєнно-політичних підходів під впливом гонки озброєнь та зростанням рівня міжнародної конфліктності.
4. Військове співробітництво як інструмент зовнішньої політики держав світу.
5. Динаміка та механізми розвитку військово-політичного співробітництва України з міжнародними організаціями та державами світу.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Воєнна політика України:

А діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва

Б стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу

В сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів

Г здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів.

2. Спроможності сил оборони :

А діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва

Б стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу

В сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів

Г здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів.

3. Локальні міжнародні конфлікти це:

А конфлікт, що відбувається між силами провідних світових держав та більш слабкими державними або недержавними противниками

Б конфлікт, що виникає шляхом трансформації внутрішнього громадянського конфлікту у транснаціональний в результаті втручання міжнародних або іноземних сил в конфлікт з метою підтримки однієї із сторін або впливу на розв'язання суперечностей

В конфлікти, що розвиваються на субрегіональному або місцевому рівні та відносяться до конкретних проблем та територій, переважно набувають форм двосторонніх та інтернаціоналізованих конфліктів.

Г конфлікти, що передбачають подібну логіку поведінки акторів із рівними можливостями.

4. Паритетні міжнародні конфлікти це:

А конфлікт, що відбувається між силами провідних світових держав та більш слабкими державними або недержавними противниками

Б конфлікт, що виникає шляхом трансформації внутрішнього громадянського конфлікту у транснаціональний в результаті втручання міжнародних або іноземних сил в конфлікт з метою підтримки однієї із сторін або впливу на розв'язання суперечностей

В конфлікти, що розвиваються на субрегіональному або місцевому рівні та відносяться до конкретних проблем та територій, переважно набувають форм двосторонніх та інтернаціоналізованих конфліктів.

Г конфлікти, що передбачають подібну логіку поведінки акторів із рівними можливостями.

5. Принцип сили в глобалізованому світі полягає в наступному:

А національна держава у міжнародних відносинах має дотримуватися норм міжнародного порядку

Б мілітаризація

В невтручання у внутрішні справи національних держав

Г держава або група держав здатні нав'язати іншим державам свої інтереси.

6. Воєнні конфлікти між державами у близькосхідному регіоні належать до:

А глобальних

Б регіональних

В локальних

Г внутрішніх

Завдання для індивідуальної роботи

1. Складіть аналітичну довідку щодо порівняння потенціалу акторів незакінченого на даний момент воєнного конфлікту (конфлікт обирається на власний розсуд) та надайте прогноз його подальшого розвитку.

2. Як глобалізація міжнародної системи впливає на рівень конфліктності у світі?

ЗМІСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна робота з дисципліни «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» має на меті виконання ЗВО самостійно завдань для підвищення рівня підготовки і розкриття індивідуальних творчих здібностей. До індивідуальних завдань з дисципліни «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» належать: аналіз реальних ситуацій у міжнародних відносинах, що передбачає застосування теоретичного матеріалу та практичних навичок отриманих під час аудиторної роботи. За бажанням ЗВО, як індивідуальна робота можуть бути оцінені особисті наукові досягнення (тези конференцій наукові статті, наукові роботи, що подаються на конкурси та ін.) та результати неформальної освіти.

Самостійна робота з дисципліни «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» є формою організації навчального процесу, за якою заплановані завдання виконуються ЗВО під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі з метою засвоєння в повному обсязі РПНД і послідовне формування у ЗВО самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця. До форм самостійної роботи з дисципліни «Глобалізація та військово-політичні аспекти міжнародних відносин» належать різні форми аудиторної та позааудиторної самостійної роботи, зокрема обов'язковим є виконання оцінюваних тестових завдань з усіх тем дисципліни.

Самостійна та індивідуальна робота Здобувача, що передбачена РПНД, **оцінюється** НПП за **15-бальною** шкалою кожна. Бали за самостійну та індивідуальну роботу виставляються у журналі обліку роботи навчальної групи окремими графами напередодні підсумкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативні акти:

1. ДСТУ 8302-2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення - 20.05.2022).
2. Закон України «Про дипломатичну службу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19> (дата звернення - 20.05.2022)
3. Закон України " Про національну безпеку України". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення - 20.05.2022)
4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення - 20.05.2022).

Підручники, навчальні посібники:

1. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки: навчальний посібник/за заг. ред. В. О. Жадька Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник/авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
3. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика: Навчальний посібник. Львів: «Новий. Світ-2000», 2020. 428 с.
4. Цюрупа М.В. Основи загальної та воєнної політології: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2013. 512 с.

Монографії та інші наукові видання

1. Губанова Н.Н., Климова С.О. Альтерглобалізм та глобальна трансформація світової економіки. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка», 2017, вип. 17. С.33-41.
2. Гуляк, О. Гібридна війна сьогодення-неминучість чи політичний прорахунок. Збірник тез I Міжнародної наукової конференції „Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки “(до 35 роковин аварії на Чорнобильській АЕС). 2021. С.108-110.
3. Гурковський В.І, Дмитрук С.Ф. Аналіз стратегування безпекового середовища як пріоритетне завдання державного управління у сфері воєнної безпеки. Європейський вимір реформування публічного управління в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (22 листопада 2019 року)/за заг. ред. О. І. Пархоменко-Куцевіл. К.: МАУП, 2019. С.23-25.
4. Денежкін, М. М., Наливайко А. Д., А. І. Поляєв. Особливості оборонного планування у державах-членах НАТО, на основі спроможностей.

Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського. 2017. С. 34-38.

5. Дорош Л. Нейтралітет Швейцарії у світлі сучасних безпекових викликів: реалістичний, неоліберальний та конструктивістський підходи. Політичні науки. Vol. 8, No. 2, 2022. С. 23-27.

6. Куртсеїтов Т.І. Основні виклики та загрози Російській Федерації у військовій сфері: основа застосування її збройних сил на південно-західному стратегічному напрямку. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. №3 (67). 2019. С.23-27.

7. Лухтан М. Міжнародне військово співробітництво України: історико-теоретичний аспект. – URL: <http://vnv.asv.gov.ua/article/view/157234> (дата звернення - 06.01.2022).

8. Мовчан У.В. Проблеми стратегічного планування в Україні в контексті повномасштабної війни. Вісник НТУУ "КПІ" Політологія. Соціологія. Право. 2022. № 2. С.23-26.

9. Резнікова, О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД. 2022. 456 с.

10. Резнікова, О. О., Войтовський, К. Є., Лепіхов, А. В. Національні системи оцінювання ризиків і загроз: кращі світові практики, нові можливості для України: аналіт. Доповідь. Київ: НІСД. 2020. 84 с.

11. Ткаченко, С. Є. Аналіз сучасних процесів світової економічної глобалізації. Український журнал прикладної економіки. 2019. Том 4. № 4. С. 23–31.

12. Топорін Є.О., Шамраєва В.М. Основні риси розвитку військово-політичної стратегії Великої Британії на сучасному етапі. Вчені записки ТНУ ім.В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Том 29 (68). №3. 2018. С.86-90.

13. Фролов, В. С., Саганюк, Ф. В., Мудрак, Ю. М., & Пушняков, А. С. Досвід оборонного планування в НАТО, заснованого на спроможності військ (сил). Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. С. 40-43.

14. Фурсіна Н. А. Еволюція розвитку збройних сил та концепцій воєн. Економіка та держава № 10. 2018. С. 86-90.

15. Шейко Культура та глобалізація: компаративістський аналіз. – URI: https://www.culturology.academy/wp-content/uploads/KD1_Sheiko.pdf (дата звернення - 06.01.2022 р.).

16. Ярмош О., Хом'якова М. Міжнародний тероризм та особливості боротьби з ним на регіональному рівні на прикладі ЄС та ШОС. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. туризм». Вип. 12, 2020. С. 69-76.